

31 март 2026

АНАЛИЗ НА НУЖДИТЕ ОТНОСНО СИСТЕМАТА ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА, ПОДАВАЩИ СИГНАЛИ ЗА НАРУШЕНИЯ В СТРАНИТЕ ОТ ЕС ОСНОВНИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В Европейския съюз продължава да съществува съществено разминаване между заявената защита на лицата, подаващи сигнали за нарушения и реалния опит на подаващите сигнали. Наличните данни ясно показват спешната необходимост от дълбока стратегическа промяна, както в разбирането, така и в практическото прилагане на тази защита. Това се подчертава в „Доклада за анализ на нуждите“, публикуван днес от екипа на проекта VoiceGuard.

Лицата, които подават сигнали за нарушения имат ключова роля за разкриването на корупция и други форми на неправомерно поведение, застрашаващи обществения интерес. Благодарение на техните разкрития са спасени човешки животи и са защитени значителни публични ресурси. Въпреки това, тези хора често се изправят пред сериозни лични рискове – включително загуба на работа, тормоз на работното място и ограничени бъдещи професионални възможности.

Ефективната защита на лицата, подаващи сигнали за нарушения от неблагоприятни последици като репресии, дискриминация и други неблагоприятни действия насърчава по-активното разкриване на нарушения. Тя увеличава вероятността подобни случаи да бъдат предотвратени, своевременно установени и санкционирани. Поради това гарантирането на адекватна защита е от съществено значение за подобряване на спазването на законодателството.

Изследването в рамките на проекта VoiceGuard откроява редица практически предизвикателства, пред които са изправени подателите на сигнали. Сред тях са затруднения при използването на каналите за подаване на сигнали, недостатъчната ефективност на защитните механизми, ограничената достъпност на услугите за подкрепа и пропуските в прилагането на правната рамка на практика.

Нашите наблюдения, събрани в шест държави – членки на ЕС, очертават три основни проявления на системен провал.

- Първо, вътрешните канали за подаване на сигнали често функционират като фасада, създавайки погрешно впечатление за съответствие с правилата чрез процедурна „враждебност“. Подадените сигнали „потъват“ в своеобразна институционална „черна дупка“ без отговор - практика, която сериозно уронва доверието. Тук не става дума само за пасивно бездействие, а за начало на по-целенасочен подход за оказване на натиск.
- Второ, ответните действия рядко се ограничават до еднократен акт на уволнение; те често следват ясно планиран подход, насочен към уронване на професионалната репутация и психическата устойчивост на подателя на сигнала. Нерядко вместо да бъде извършена проверка, първоначалният фокус е върху дискредитирането на подателя чрез действия, съобразени с неговия профил и насочени към увеличаване на уязвимостта му.

Номер на проекта - 101213588- VoiceGuard

- Трето, структурна слабост на системата за защита е, че действия предимно след настъпване на проблема. Експертите подчертават, че репресивните действия се развиват много по-бързо от съдебните процеси. Поради това дори когато съдът се произнесе в полза на подателя на сигнала, решението често идва след като вредите вече са нанесени и има по-скоро символично значение.

Този системен проблем има сериозни последствия. Лицата, които подават сигнали за нарушения, често стават жертви на социална изолация, тормоз и професионално дискредитиране, включително попадане в „черни списъци“, които съсипват кариерите им.

Данните подчертават спешната нужда от съществена промяна както в концепцията, така и в практиката на защитата на лицата, подаващи сигнали за нарушения. Настоящият подход, базиран предимно на последващи мерки, не дава желаните резултати.

Опитът на страни с ефективни системи, като Люксембург, показва, че адекватната защита е постижима. Настоящата широко наблюдавана уязвимост се обяснява по-скоро с местна културна съпротива, отколкото с непоправими недостатъци в законодателството за защита на лицата, подаващи сигнали.

- Докладът за анализ на нуждите, публикуван от екипа на проекта VoiceGuard, е достъпен на уебсайта на проекта: <https://voiceguard-project.eu/>
- Проектът VoiceGuard изгражда всеобхватна мрежа за подкрепа, включваща организации и специалисти: юристи, психолози, консултанти и групи по застъпничество, които ще предоставят подкрепа на лицата, подаващи сигнали за нарушения.

Проектът VoiceGuard, създаден с цел да подкрепи ефективни системи за защита на подаващите сигнали за нарушения в съответствие с Директива 2019/1937 включва изграждането на широка мрежа от експерти – юристи, психолози, консултанти и представители на неправителствения сектор, както и развиване на капацитета в публичния и частния сектор чрез разработване на обучителна програма и провеждане на обучения, които подкрепят изграждането на организационна култура на почтеност.

Проектът VoiceGuard се изпълнява от консорциум от неправителствени организации, както и от компании със съответен опит в областта на защитата на лицата, подаващи сигнали за нарушения: The Baltasar Garzón International Foundation (FIBGAR), Transparency International Romania (TI-RO), Асоциация „Прозрачност без граници“, MD BRAINNOVATION, OZIVENI Z.S, NOVEL Group.

Проектът е съфинансиран от Европейската комисия по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV).

Потърсете повече информация за проекта VoiceGuard, неговите цели, дейности и резултати и на [уебсайта на проекта](#) и ни последвайте във [Facebook](#) и [LinkedIn](#).

Проектът е съфинансиран от Европейската комисия по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV).

